

**МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»**

Кафедра менеджменту та економіки

УЗГОДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту «Європейська школа
бізнесу»

О. Власенко
" 03 " 09 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
менеджменту та економіки

Ю. Ремига
" 03 " 09 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	073 «Менеджмент»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет».

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена на основі навчальних планів №0736/21-01, №0736з/21-02, №073п/21-03, №073пз/21-04, схвалених на засіданні Вченої ради університету (протокол №7 від 01.07.2021 р.).

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

професор кафедри менеджменту та економіки,
доктор економічних наук, професор

Ю. Зайцев

професор кафедри менеджменту та економіки,
доктор економічних наук, професор

О. Москаленко

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні кафедри менеджменту та економіки, протокол № 8 від «02» 09 2021 р.

Завідувач кафедри менеджменту та економіки

Ю. Ремига

Гарант ОП

Ю. Ремига

Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Економічна теорія” складена відповідно до Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент». Її головне призначення - засвоєння студентами спеціальності менеджменту закономірностей становлення та розвитку ринкової економіки капіталістичного типу, оволодіння базовим категоріальним та інституціональним інструментом пізнання особливостей функціонування сучасної господарської системи на мікро та макрорівнях, пізнання можливостей, суперечностей і перспектив використання ринкових важелів управління економікою в умовах системних трансформацій суспільства.

Опис навчальної дисципліни (анотація) - Вивчення дисципліни “Економічна теорія” буде сприяти формуванню у студентів системного цілісного уявлення про засадничі основи процесу функціонування ринкової економіки, методи та прийоми теоретичного осмислення принципів управління нею на різних історичних етапах розвитку суспільства з позицій забезпечення ефективної мотивації до праці, до гармонізації інтересів бізнесу, держави, людини, суспільства.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»	<u>Нормативна</u>	
Розділів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки	
Змістових розділів – 3		1-й, 2-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: «Експертна діагностика діяльності підприємства»		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		2, 3-й	2, 3-й
Тижневе навантаження: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4		Лекції	
		48 год.	8 год.
	Практичні		
	32 год.	4 год.	
	Самостійна робота		
	100 год.	168 год.	
	Вид контролю:		
	<u>залік, іспит</u>	<u>залік, іспит</u>	
	Освітній рівень: Перший (бакалаврський) рівень		

Предметом дисципліни є дослідження законів і закономірностей виникнення, становлення та функціонування ринкової економічної системи господарювання суспільства на різних історичних етапах його розвитку; теоретичних і практичних моделей функціонування сучасної ринкової економіки на мікро та макрорівні; причин “провалів” ринку та держави в системі управління економічним розвитком; концептуальних засад і

теоретичних моделей взаємодії ринку та держави в умовах глобалізації суспільства, нанотехнологічних революцій і наростання суперечностей соціального характеру.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальної дисципліни: «Економічна теорія» як навчальна дисципліна взаємопов'язана та використовує теоретичні здобутки і методологічний потенціал таких дисциплін як: «Історія економіки, менеджменту та економічних вчень», «Філософія, етика та естетика» тощо.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета вивчення дисципліни - формування у студентів системи знань, яка забезпечує глибоке розуміння принципів, законів і закономірностей становлення, функціонування та розвитку ринкових форм господарювання, пізнання причин і сутності суперечностей економічного та соціального характеру, які виникають у процесі економічного життя, визначення беззаперечних переваг і недоліків системи ринкової мотивації до праці, збудження інтересу студентів до пошуку найбільш ефективних форм узгодження інтересів усіх його соціальних верств, груп і прошарків.

Опанування змістом дисципліни дозволить студентам:

- усвідомити причини та чинники, які викликають до життя систему ринкових форм і методів управління економічними системами, дізнатися про переваги такої моделі управління відносно усіх інших відомих моделей, отримати знання необхідні для подальшого творчого пізнання та розробки більш ефективних методів використання принципів і законів ринкової економіки для успішного ведення бізнесу, розвитку національних господарських систем;

- навчитися самостійно класифікувати та використовувати принципи і методи пізнання закономірностей розвитку економічних і соціальних процесів у глобалізованому світі, застосовувати їх при аналізі проблем економічного розвитку, ефективних способів управління ним.

1.2. Основні завдання дисципліни полягають у тому щоби:

- розкрити студентам засади і можливості, які дає розуміння законів, принципів та моделей функціонування сучасної ринкової економіки для формування економічної політики фірми у конкурентному середовищі, власної економічної поведінки, визначення системи найбільш ефективних мотивів і стимулів залучення до творчої праці потенційних виконавців робіт;

- сприяти розумінню студентами причин і чинників, які викликають трансформацію складних соціально-економічних явищ і процесів, з метою забезпечення адекватного реагування майбутніх фахівців на зміни що відбуваються шляхом інноваційної модифікації способів реагування на виклики системи управління на макро та мікро рівні;

- навчити студентів самостійно класифікувати сутність взаємовпливів різних внутрішніх і зовнішніх чинників на динаміку та спрямованість економічних і соціальних процесів у глобалізованому світі, застосовувати отримані знання при аналізі проблем економічного розвитку, ефективних способів управління ним.

1.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.
Загальні компетентності	ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння / навички	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
1.	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.	концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації збір, інтерпретація та застосування даних; спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово	управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;

					<p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>
Загальні компетентності					
2.	<p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.</p> <p>Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності</p>	<p>концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання</p>	<p>поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання</p>	<p>донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації</p> <p>збір, інтерпретація та застосування даних;</p> <p>спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово</p>	<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;</p> <p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
3.	<p>Здатність визначати та описувати характеристики організації.</p>	<p>концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання</p>	<p>поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання</p>	<p>донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації</p> <p>збір, інтерпретація та застосування даних;</p> <p>спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово</p>	<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові</p>

					та етичні аспекти; організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії
--	--	--	--	--	---

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Програмні результати навчання	ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства. ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації. ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.
--------------------------------------	---

Результати навчання:

Вивчення дисципліни «Економічна теорія» дозволить поглибити та розширити наукове та світоглядне уявлення студента, майбутнього фахівця у сфері управління, бізнесу, політики, науковця, аналітика тощо, щодо принципів, змісту, архітектоніки найбільш оптимальних та ефективних моделей економічної політики держави, бізнесу на мікро та макрорівнях, наслідків взаємовпливів окремих суб'єктів економічної, політичної, господарської діяльності одне на одного, отже зрозуміти сутність, принципи, характер допустимих компромісів в економічних і соціальних зв'язках при прийнятті важливих рішень у процесі вибору напряму та форм економічної діяльності.

Після опанування дисципліни студент повинен:

знати сутність предмету, функцій та методології «Економічної теорії»; розуміти місце та роль «Економічної теорії» у пізнанні закономірностей функціонування і розвитку господарських систем в умовах розгортання поля можливостей продуктивних сил на засадах і результатах нанотехнологічних революцій та одночасного поглиблення соціальної нерівності та соціальної несправедливості у глобалізованому суспільстві, у пошуку парадигмальних підходів до розв'язання соціально - економічних суперечностей що постійно зростають;

вміти використовувати отримані знання при формуванні методології, методів та парадигми власного наукового дослідження; при побудові принципів, алгоритмів і моделей власних концептуальних підходів і поглядів у предметному полі конкретної економічної науки.

«Економічна теорія» сприятиме поглибленню орієнтованості та систематизації роботи студентів щодо оволодіння новітніми досягненнями

світової наукової думки, сприятиме зростанню інтересу студентів до наукової роботи, власних досліджень актуальних проблем менеджменту та економіки в цілому.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія» відводиться 180 год. / 6 кредитів ECTS.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Тема 1. Об'єкт і предмет економічних досліджень. Методи пізнання сутності економічних процесів і явищ

Економічна та господарська системи суспільства як об'єкт досліджень економічної науки. Суб'єкти економіки: домогосподарства, підприємства, держава. Мотиви, умови, форми, результати економічної діяльності людини та суспільства як предмет економічних досліджень. Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Класифікація економічних систем. Власність як економічна категорія. Місце та роль власності в економічній системі. Суб'єкти та об'єкти відносин власності. Типи, форми і види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Трансформація форм власності в Україні. Сучасний стан відносин власності в Україні. Шляхи та етапи формування економічних знань у процесі економічного розвитку суспільства: меркантилізм, фізіократи, класична політична економія, марксизм, інституціоналізм, маржинілізм, неокласицизм, кейнсіанство, неолібералізм, постнеолібералізм, сучасна політична економія. Умови та чинники формування і розвитку системи економічних наук. Структуризація економічної науки та диверсифікація її предмету на початку ХХІ ст.. Сутність і види зв'язків в економічному житті суспільства. Умови та чинники за яких економічні зв'язки набувають форми закону. Сутність, зміст та форми функціонування економічних законів. Економічні категорії, поняття та терміни як інструментарій пізнання законів економічної науки. Практичне значення пізнання та використання вимог економічних законів в економічній діяльності людини та суспільства. Рівні економічного аналізу. Об'єкт та предмет мікро- та макроекономіки. Цілі та завдання мікро та макроекономіки. Сутність і зміст понять: парадигма, підходи та методи економічного дослідження. Зміна парадигми дослідження під впливом розвитку економічних систем. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Моделювання як спосіб дослідження в економічній теорії. Модель та її види. Класифікація змінних економічних моделей: екзогенні та ендогенні. Сучасні підходи до аналізу сутності внутрішніх і зовнішніх чинників економічного розвитку суспільства.

Тема 2. Суспільне виробництво, його зміст, функції, фактори та результати

Економічні потреби та економічні інтереси людини та суспільства, їх сутність, структура і функції. Виробництво як спосіб, форма та умова задоволення потреб та інтересів. Суспільний продукт і його структура. Фактори виробництва та їх розвиток у процесі еволюції людського суспільства. Власність як системоутворюючий інститут економічних систем. Відносини власності, їх вплив на характер та спрямованість функціонування і розвитку економічних систем. Праця, її призначення, характер і зміст. Людський ресурс, людський, інтелектуальний, соціальний капітал. Винагорода за працю в ринковій економіці. Соціалізація економіки. Закон зростання потреб та розвиток системи мотивації до праці. Капітал, його сутність, форми та роль у забезпеченні економічної діяльності людини та суспільства. Капітал і наймана праця. Чинники якісної трансформації економічних відносин між власниками капіталу та найманою праці. Сутність поняття економічна система, її ключові ознаки. Базові структурні елементи економічних систем: продуктивні сили, економічні відносини, механізм управління. Причини та чинники якісної трансформації економічних систем у процесі суспільного розвитку. Класифікація типів економічних систем та її критерії

Тема 3. Форми організації суспільного виробництва та їх трансформації у процесі розвитку людства

Натуральна форма організації виробництва: суть, риси, історичні межі. Товарна форма організації виробництва: умови та причини виникнення, види, основні ознаки. Доіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний, інформаційний, цифровий етапи розвитку суспільного виробництва. Економічні та неекономічні блага. Корисність і цінність продукту. Товар і його властивості. Сутність і функції грошей. Грошовий обіг і його закони.

Тема 4. Ринкова економіка: сутність, функції та структура. Ринкова система та базові принципи її функціонування

Сутність ринку, його функції та умови формування. Поняття ринку. Ринкова система. Основні елементи ринкового регулювання: ринкова ціна; конкуренція та її природа як економічної категорії та базового інституту ринкового господарства. Функції конкуренції у забезпеченні ефективності економічної діяльності суб'єктів ринкової економіки Види конкуренції та методи конкурентної боротьби. Основні теорії ринкових структур. Ринок і держава.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2 МІКРОЕКОНОМІКА

Тема 5. Архітектоніка структури економічної теорії як складної системи пізнання. Мікроекономіка

Мікро- та макроекономіка як структурні елементи економічної теорії: сутність, функції, роль у системному пізнанні закономірностей функціонування економічних систем. Предмет мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні: індивід, домогосподарство, підприємство (фірма). Система інструментів досліджень у предметному полі мікроекономіки: теорія вибору, моделювання (графічне, аналітичне, математичне, табличне), граничний аналіз, теорія принципів порушення та відновлення рівноваги, методи порівняльного аналізу.

Тема 6. Підприємництво та підприємство в ринковій економіці

Сутність та умови формування підприємництва. Підприємництво і підприємливість: діалектика взаємозв'язку сутностей, принципів і ознак. Теорії підприємництва. Підприємництво та економічна свобода. Умови та особливості формування підприємництва у сучасній Україні. Особливості підприємницької діяльності і функціонування капіталу в різних сферах економіки. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Фірма та організаційно - правові форми її функціонування: приватна фірма; товариства; акціонерні товариства (корпорації). Основні функції діяльності фірми: Концентрація та використання ресурсів; організація виробництва; Збутова діяльність; отримання прибутку та готовність реагувати на ризики і виклики; нагромадження досвіду та прагнення до постійного розвитку. Прибуток на капітал як основний мотив підприємницької діяльності. Сутність, структура та основні економічні функції прибутку.

Тема 7. Теорія поведінки споживача

Економічні потреби, їх суть та структура. Благо як засіб задоволення потреб. Економічні та неекономічні блага. Класифікація економічних благ. Корисність економічного блага. Сукупна та гранична корисність. *Кардиналістська* (К. Менгер, Ф. фон Візер, Е. Бем-Баверк) та *ординалістська* (В. Парето, Дж. Хікс) теорії граничної корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Вибір споживача та поведінка споживача. Правило максимальної корисності. Чинники, що впливають на вибір споживача: бюджетне обмеження, або бюджетне стримування; ціни; суб'єктивне сприйняття товару споживачем, або споживчі переваги. Ефект доходу та ефект заміщення у споживанні. Ефект Гіффена. Гранична норма заміщення. Бюджетні доходи споживача та бюджетні лінії. Роль індексації доходів у захисті споживчих можливостей населення. Уподобання споживача та альтернативні потреби. Крива байдужості: економічний зміст і властивості. Карта кривих байдужості. Види кривих байдужості: для взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих

благ, нейтральних благ, благ з від'ємною корисністю. Рівновага споживача: вибір оптимального споживчого кошика. Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання».

Тема 8. Витрати виробництва підприємства (фірми)

Поняття та види витрат. Виробничі та невиробничі витрати. Зовнішні (явні) та внутрішні (неявні), альтернативні витрати. Сутність та види прибутку. Бухгалтерський та економічний прибуток. “Нормальний прибуток” як елемент внутрішніх витрат. Витрати виробництва у короткостроковому періоді: загальні, постійні, змінні, середні, граничні витрати. Крива загальних витрат. Витрати виробництва в довгостроковому періоді: довгострокові середні (змінні) витрати, граничні витрати. Поняття ізокошти: визначення, побудова, формула, властивості. Карта ізокошт. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат або максимізації випуску. Рівновага виробника та її інтерпретації: економічна, графічна, математична.

Тема 9. Ринки ресурсів

Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. Споживання факторів виробництва: цілі та обмеження. Граничний продукт виробничого ресурсу, методика його обчислення та графічна інтерпретація. Гранична дохідність ресурсу для різних виробників. Виробнича функція, витрати виробництва та попит на фактори виробництва. Похідний попит. Вплив різновиду структури ринку товару на похідний попит. Поведінка підприємства-покупця на моносонічному та олігосонічному ринках факторів виробництва. Похідний попит на ринку товару в умовах досконалої конкуренції. Індивідуальний та галузевий попит на фактори виробництва. Функція похідного галузевого попиту. Зміна обсягу попиту та попиту в цілому. Цінова еластичність попиту на ресурс виробництва. Аналіз залежності між ринком товару та ринком ресурсу щодо обсягів і цін, її графічна характеристика. Монопольний похідний попит. Монопольний ринок товару та ринок факторів виробництва. Функція монопольного похідного попиту, аналітична та графічна характеристика. Порівняння похідних попиту в умовах досконалої конкуренції та монополії. Правило максимізації прибутку фірми на ринку ресурсів. Рівновага фірми на ринку ресурсів в умовах досконалої конкуренції та моносонії. Ринок праці. Моделі зайнятості. Формування індивідуального та ринкового попиту на працю. Особливості ринкової пропозиції праці. Крива індивідуальної пропозиції праці. Ефекти доходу та заміщення на кривій індивідуальної пропозиції праці. Заробітна плата: сутність, форми, види. Рівновага на ринку праці за умов досконалої та недосконалої конкуренції. Ринок капіталу. Сутність капіталу та його соціально-економічні інституціональні форми. Класифікація форм і функцій капіталу. Пропозиція капіталу. Попит на капітал (інвестиційний попит). Ефекти доходу та заміщення. Рівновага на ринку капіталу в умовах досконалої

конкуренції та монополії. Чиста дисконтована вартість капіталу. Внутрішня норма прибутку. Поняття поточної та майбутньої вартості. Дисконтування. Ринок землі. Земля як виробничий ресурс. Особливості формування пропозиції землі (абсолютно нееластична пропозиція). Попит на землю сільськогосподарського та не сільськогосподарського призначення. Чинники, що впливають на попит на землю. Земельна рента. Чиста економічна (абсолютна) рента. Диференційна рента та механізм її виникнення. Орендна плата та її структура. Ціна землі як дисконтована вартість. Ринок інформації. Інформація як товар та фактор виробництва. Типи інформації. Попит та пропозиція інформації. Проблема неповноти інформації, інформаційна асиметрія. Витрати пошуку і дисперсія цін. Модель «пастка для туристів». Модель «лимонів». Механізми послаблення дії асиметричної інформації у концепції ринкових сигналів у працях лауреата Нобелівської премії М. Спенса.

Тема 10. Фірма у конкурентному середовищі

Поведінка фірми у короткостроковому та довгостроковому періоді. Ефект масштабу в діяльності фірми та чинники, що впливають на обсяги витрат виробництва: спеціалізація праці та управлінських функцій персоналу; можливості використання капіталу; переваги у фінансуванні НДР, системи маркетингових операцій. Граничні межі позитивного впливу ефекту масштабу на можливості діяльності фірми. Закон зростаючої граничної віддачі; закон спадної віддачі. Моделі рівноваги фірми у короткостроковому та у довгостроковому періоді.

Тема 11. Закони попиту та пропозиції як об'єктивні регулятори діяльності фірми у досконалому конкурентному середовищі

Попит на товари: його сутність, функція та роль у задоволенні потреб споживача і виробника. Інструментальні форми характеристики структури та динаміки попиту: аналітична, таблична та графічна. Закон попиту у системі координат теорії поведінки споживача. Основні чинники впливу на коливання індивідуального та сукупного попиту споживачів на продукцію фірми. Нецінові чинники зміни попиту. Соціальні та ментальні ефекти впливу на формування структури і динаміки індивідуального та ринкового попиту: ефект “емоційної психологічної залежності”, ефект “трендоїда”, ефект “кліпового мислення” споживача. Цінова еластичність попиту. Можливі значення коефіцієнта цінової еластичності попиту, їх економічна інтерпретація. Фактори цінової еластичності попиту. Еластичність попиту і виручка продавця. Доходна еластичність попиту. Перехресна еластичність попиту. Пропозиція та її функції. Фактори, що впливають на зміну пропозиції та закон пропозиції. Еластичність пропозиції.

Тема 12. Коливання попиту та пропозиції в умовах ринкової економіки, ринкова рівновага та методи її досягнення

Принципи та ознаки існування взаємовпливів попиту і пропозиції. Ринкова рівновага, умови та чинники її досягнення. Часткова рівновага та загальна рівновага. Рівноважна ціна та рівноважна кількість товару. Двогалузева модель ринку товарів. Ефект зворотніх зв'язків. Сталість і динамічність ринкової рівноваги на принципах та критеріях Парето-оптимальності розподілу ресурсів і вироблених благ. Умови досягнення стану Парето-оптимальності: ефективність розподілу благ між споживачами; ефективність розподілу ресурсів; ефективність сформованої структури випуску. Умови досягнення загальної рівноваги в економіці за моделлю Вільфредо Парето: визначення та визнання головної мети та спрямованості розвитку економіки - розв'язання проблеми узгодження способів підтримки ефективного стану економіки та справедливості у розподілі вироблених благ; визначення та дотримання в економічній політиці на мікро та макрорівнях таких критеріїв та способів досягнення оптимальності між результатами виробництва та справедливим їх розподілом - ринкового; утилітарного; егалітарного; роулсіанського (за Дж. Роулсом).

Тема 13. Аналіз конкурентності ринків. Моделі ринку досконалої конкуренції:

Ключові риси моделі досконалої конкуренції: велика кількість фірм у галузі; однорідність продукції; відсутність бар'єрів для входу та виходу з ринку; абсолютна мобільність економічних ресурсів; абсолютна інформованість учасників ринку продуктів про попит, пропозицію, витрати, ціну; абсолютна еластичність попиту на продукт фірми тощо. Основні засади, принципи, умови та форми функціонування ринку досконалої конкуренції у короткостроковому періоді. Ринковий попит на продукцію підприємства за умов досконалої конкуренції. Сукупний, середній та граничний дохід фірми, що діє в умовах досконалої конкуренції. Конкурентна стратегія фірми у короткостроковому періоді: максимізація прибутку, безбитковість, мінімізація збитків і закриття (сукупний та граничний підходи). Правила поведінки підприємства, фірми та їх універсальність. Пропозиція фірми в короткостроковому періоді, її зв'язок з кривими витрат, графік галузевої пропозиції. Типи конкурентної поведінки. Ринок досконалої конкуренції у довгостроковому періоді. Пропозиція підприємства, фірми у довгостроковому періоді. Можливі конфігурації кривої ринкової пропозиції у довгостроковому періоді (галузі з постійними, зростаючими, спадними витратами, з їх комбінаціями). Досконала конкуренція та економічна ефективність. Принципи ефективності розподілу ресурсів та досягнення виробничої ефективності в умовах ринку досконалої конкуренції. Оцінка ефективності ринку досконалої конкуренції. Довгострокова рівновага фірми та механізм її підтримки в умовах досконалої конкуренції.

Тема 14. Аналіз конкурентності ринків. Моделі функціонування ринку в умовах домінування монополій

Сутність та характерні ознаки монополії. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Чиста монополія та її ключові ознаки: один продавець, відсутність заміників товару, надвисокі економічні та позаекономічні бар'єри для вступу конкурентів до монополізованої галузі. Ринкова влада: зміст та ознаки. Види та типи монополії і способи забезпечення монополістичної влади на ринку. Адміністративна, інституційна, природна, економічна монополія. Монопсонія. Двостороння монополія. Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах. Стратегії фірми у короткостроковому періоді: максимізація прибутку, беззбитковість, мінімізація збитків та закриття. Крива попиту виробника — монополіста. Способи підтримання довгострокової рівноваги фірми в умовах монополістичної конкуренції. Вибір виробником - монополістом ціни та обсягу виробництва. Визначення монопольної ціни. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція монополіста та особливості її формування. Цінова диференціація та дискримінація. Рівновага фірми - монополіста у довгостроковому періоді. Інструменти досягнення та утримання виробником - монополістом влади на ринках. Аналіз поведінки реальних монополій. Економічні наслідки монополізації галузі. Соціальна політика монополії. Причини втручання держави у процеси регулювання діяльності монополій. Еволюція антимонопольної політики держави.

Тема 15. Аналіз конкурентності ринків. Сутність, основні ознаки та особливості функціонування олігополістичних ринків

Олігополія: сутність, зміст причини та чинники виникнення, види, форми та наслідки діяльності. Ключові ознаки олігополії: обмежена кількість фірм у галузі; таємні угоди, або так звана “стратегічна взаємодія”; однорідність або диференційованість продукту; високі бар'єри для вступу у галузь; наявність олігополістичної конкуренції. Моделі олігополістичного ціноутворення. Кооперативні моделі: картель, лідерство в цінах тощо. Цінові війни та нецінова конкуренція. Теоретичні моделі олігополії: дуополія за Штакельбергом; дуополія Курно та Бертрана. Моделювання поведінки олігополістів за їх реакцією на ринкові зміни. Ринкові лідери та аутсайтери. Економічні наслідки діяльності олігополії. Граничні можливості державного регулювання олігополістичного ринку.

Тема 16. Форми доходів суб'єктів економічної діяльності у ринковому господарстві

Відносини розподілу в економічній системі ринкового типу. Функціонально-факторний принцип розподілу доходів. Підприємницький дохід та прибуток підприємства. Позичковий капітал і позичковий процент. Сутність ренти та рентні відносини. Заробітна плата, її сутність, форми та

функції. Персональний розподіл доходів. Сімейні доходи, їх рівень, джерела і структура

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 3 МАКРОЕКОНОМІКА

Тема 17. Суспільне відтворення умов економічної діяльності та соціального життя людини на макрорівні

Макроекономічний рівень функціонування економічних систем: сутність явища, предмет та об'єкт дослідження. Сутність, види і типи суспільного відтворення на макрорівні. Інноваційна модель відтворення. Економічний розвиток, його сутність, цілі та принципи. Динаміка економічного розвитку та його чинники. Типи та моделі економічного розвитку. Цивілізаційний вимір економічного розвитку. Національне багатство та його структура. Проблеми розширеного відтворення національного багатства. Циклічний характер функціонування економічних систем. Поняття циклу. Причини циклічного розвитку економіки ринкового типу. Види циклів. Теорії циклічних коливань. Динаміка економічних показників у фазах циклу. Довгі хвилі в економіці та їх вплив на характер змін у структурі суспільного виробництва.

Тема 18. Внутрішні важелі ринкового механізму саморегулювання та «провали ринку». Причини, принципи та моделі державного втручання у процеси регулювання економіки

Держава як суб'єкт економічного життя. Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Кейнсіанська і неокласична моделі регулювання економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки: субстантивістська політична економія, неолібералізм і постнеолібералізм про місце, функції та роль держави у регулюванні процесів економічного розвитку. Основні економічні функції держави: забезпечення загальної рівноваги та сталого розвитку, ефективності функціонування ринкових структур, соціальної справедливості. Національні моделі державного регулювання економіки: скандинавська, німецька, англо - саксонська, японська, китайська. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки: державне антициклічне регулювання; державний бюджет; податки; соціальна політика держави.

Тема 19. Макроекономічні показники у системі національних рахунків

Ключові інструменти пізнання процесу та результатів розвитку господарської системи на макрорівні. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва. Сутність та етапи розвитку СНР. Методологічні принципи побудови системи національних

рахунків. ВВП як базовий макроекономічний показник у СНР. Основні структурні елементи ВВП. Методи обчислення ВВП: виробничий (сумування доданих вартостей), розподільчий (сумування доходів), кінцевого використання (сумування витрат). Кінцева та проміжна продукція; додана вартість. Подвійний рахунок та необхідність його виключення в інтересах визначення реальних результатів функціонування економіки за певний період часу. Структура та динаміка ВВП в Україні. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний дохід (ВНД). Чистий національний продукт (ЧНП) та чистий національний дохід (ЧНД). Валовий національний наявний дохід (ВННД). Поточні та постійні ціни як база розрахунку номінального та реального ВВП. Темпи економічного зростання та темпи приросту реального ВВП. Індекс цін та дефлятор. Інфлювання та дефлювання ВВП.

ВВП та суспільний добробут. Чистий економічний добробут (NEW).

Тема 20. Сукупний попит та сукупна пропозиція

Сукупний попит (Aggregat demand (AD)) та його структура: споживчий попит; інвестиційний попит; попит держави; попит закордонного сектору національної економіки. Графічне зображення сукупного попиту. Спадний характер кривої сукупного попиту та фактори, що впливають на цей процес: ефект процентної ставки; ефект багатства; ефект імпортних закупівель. Вплив нецінових факторів сукупного попиту — споживчих, інвестиційних, державних витрат та витрат на чистий обсяг експорту на коливання кривої сукупного попиту. Фактори, які впливають на зміни у витратах щодо формування сукупного попиту: грошові доходи населення; система оподаткування; заборгованість та очікування споживачів; величина процентної ставки; наявність надлишкових потужностей; очікувані прибутки від інвестицій; рівень розвитку та використання інноваційних технологій; тика уряду щодо підвищення статусу національної економіки у глобалізованому суспільстві. Сукупна пропозиція (Aggregat supply — AS). Графічне зображення кривої сукупної пропозиції. Особливості уявлення щодо зображення кривої сукупної пропозиції кейнсіанцями та неокласиками. Сучасні теорії сукупної пропозиції. Зв'язок руху по кривій сукупної пропозиції із обсягом реального національного виробництва та рівнем цін. Вплив нецінових факторів (зміна цін на ресурси; зміни в продуктивності праці; зміни у державному регулюванні) на положення кривої сукупної пропозиції. Макроекономічна рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Рівноважний рівень цін. Рівноважний обсяг виробництва. Три варіанти макроекономічної рівноваги у моделі AD-AS. Довгострокова та короткострокова рівновага. Причини порушення рівноваги сукупного попиту і сукупної пропозиції та умови її відновлення.

Тема 21. Споживання, заощадження та інвестиції

Сутність, види, джерела та механізм розподілу доходів у ринковій економіці. Функціональний та персональний розподіл доходів. Доход кінцевого використання як джерело особистого споживання та особистих заощаджень. Сутність і функції особистих заощаджень. Номінальні та реальні доходи. Споживання та заощадження у структурі доходів домашніх господарств. Чинники впливу на споживання і заощадження. Кейнсіанська теорія споживання. Функція доходу у короткостроковому періоді. Автономне споживання. Середня та гранична схильність до споживання. Графік функції споживання (C). Динаміка середньої схильності до споживання. Основний психологічний закон Кейнса. Середня та гранична схильність до заощадження. Графік функції заощадження (S). Взаємозв'язок споживання і заощадження. Вплив заощаджень на сукупний попит в умовах неповної зайнятості. Парадокс ощадливості. Форми заощаджень. Фактори споживання та заощаджень не пов'язані з доходом: очікування домогосподарств; обсяг багатства домогосподарств; загальний рівень цін; рівень забергованості домогосподарств; рівень оподаткування домогосподарств. Національні заощадження. Рівень заощаджень та їх вплив на економічний розвиток. Неокласичні концепції споживання. Особливості аналізу споживання у довгостроковому періоді: міжчасовий вибір споживача у моделі І. Фішера; гіпотеза життєвого циклу Ф. Модільяні; гіпотеза постійного доходу М.Фрідмена. Інвестиції та їх роль у забезпеченні поступального розвитку економіки. Класифікація інвестицій. Критерії класифікації та форми інвестицій. Об'єкти реального інвестування. Валові інвестиції та їх складові: (реноваційні, або амортизаційні та чисті інвестиції). Структура інвестування: виробнича, технологічна, відтворювальна, територіальна. Макроекономічна функція інвестицій Дж. М. Кейнса. Функція інвестиційного попиту. Індуковані інвестиції. Процентна ставка як чинник інвестиційного попиту. Автономні інвестиції. Інвестиційний мультиплікатор та наслідки його дії. Ефект мультиплікатора Дж. М. Кейнса. Мультиплікативна зміна реального ВВП. Взаємозв'язок інвестицій та обсягу національного виробництва. Ефект акселератора. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора. Державні інвестиції та мультиплікатор державних видатків. Податковий мультиплікатор. Вбудовані стабілізатори як форма регулюючого потенціалу держави.

Тема 22. Грошовий ринок та монетарна політика

Гроші, грошовий обіг, грошова система. Типи грошових систем. Грошові агрегати. Грошова маса і грошова база. Коефіцієнт монетизації. Грошовий ринок. Пропозиція грошей та її моделі. Золоте правило Мілтона Фрідмана. Грошовий мультиплікатор та коефіцієнт депонування. Попит на гроші та фактори, що його визначають. Пояснення І. Фішера. Підхід Дж. М. Кейнса до пояснення причин коливання попиту на гроші. Теорія переваги ліквідності. Мотиви зберігання грошей у формі ліквідності:

трансакційний; спекулятивний; перестороги. Рівень доходу та номінальна ставка відсотка як фактори попиту на гроші. Загальний попит на гроші. Портфельна теорія попиту на гроші. Рівновага на грошовому ринку. Графічна модель грошового ринку та її зміни в залежності від зростання пропозиції грошей та внаслідок зростання попиту на гроші. Грошово-кредитна політика: цілі, суб'єкти та інструменти. Стратегічні та тактичні цілі. Основні інструменти грошово-кредитної політики: операції центрального банку на відкритому ринку та зміна грошової пропозиції; політика регулювання облікової ставки; політика регулювання банківських резервів; грошові реформи; лібералізація цін; регулювання операцій комерційних банків на фондовому ринку; обмеження споживчого кредиту; зміна умов державної реєстрації банків тощо. Політика “дорогих” грошей, або рестрективна грошово-кредитна політика. Політика “дешевих” грошей, або експансіоністська грошово-кредитна політика. Жорстка грошово-кредитна політика. Інфляційне таргетування як сучасна стратегія монетарної політики. Правило, що визначає ефективність монетарної політики. Ланки передатного механізму грошово-кредитної політики: зміна обсягу реальної пропозиції грошей або ставки відсотка; реакція сукупних видатків на динаміку ставки відсотка або грошової маси; зміна реальних обсягів виробництва у відповідь на зміну сукупного попиту. Моделі мультиплікативного розширення грошової пропозиції. Кредитна експансія та її вплив на економіку. Монетарна політика НБУ.

Тема 23. Фінансова система, фінансова та фіскальна політика держави

Фінансова система, фінанси, фінансові відносини: сутність, функції та форми. Державні фінанси та фінанси фірм. Структура та функції фінансових відносин: фінансові відносини між державою та підприємствами; відносини між суб'єктами господарської діяльності; відносини між підприємствами, фірмами та банками; відносини у корпораціях, фінансово-промислових групах; відносини між державою та організаціями охорони здоров'я, освіти, культури тощо; відносини між державою та громадянами. Основні функції фінансової системи: забезпечення державою власних соціально-економічних функцій та підтримка господарської системи; розподільча та перерозподільча функція; стимулююча функція; контролююча функція. Основні інституціональні форми та інструменти реалізації функцій фінансової системи: податки, бюджетна система, фіскальна (бюджетно-податкова) політика. Сутність і функції податків. Прямі та непрямі податки; пропорційні, прогресивні, регресивні ставки податків. Значення прибуткового податку, податку на додану вартість та фіскального монопольного податку для успішного функціонування господарської системи країни. Принципи ефективного оподаткування. Податкові ставки та податкові надходження. Сукупна ставка оподаткування та рівень податкових надходжень до бюджету (крива А. Лаффера). Державний бюджет, його функції та джерела формування.

Структура державного бюджету: доходна та видаткова складова. Бюджетний дефіцит і його причини. Шляхи подолання державного дефіциту. Державний борг, його причини та економічні наслідки, шляхи подолання. Місцеві фінанси, місцеві бюджети та їх можливості у забезпеченні ефективного управління територіями. Поточні та капітальні витрати державного бюджету. Фіскальна політика та її форми: дискреційна фіскальна політика та політика вбудованих стабілізаторів. Дискреційна фіскальна політика. Стимулююча та стримуюча дискреційна фіскальна політика. Основні вбудовані стабілізатори, як інструменти фіскальної політики: зміна податкових надходжень при використанні прогресивної системи оподаткування; система виплат по безробіттю і система соціальних виплат для підтримки незаможних прошарків населення. Модель впливу державних витрат та податків на сукупний обсяг виробництва. Мультиплікатор державних витрат та податковий мультиплікатор. Мультиплікатор збалансованого бюджету.

Тема 24. Макроекономічна рівновага національного ринку

Дж. М. Кейнс “Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей” (1932) та модель рівноваги товарного ринку (модель “витрати – випуск” або “кейнсіанський хрест”). Заплановані та фактичні витрати. Графічне зображення моделі “кейнсіанський хрест”. Порушення та відновлення рівноваги на товарному ринку без державного втручання. Вплив фіскальної політики на рівновагу товарного ринку у моделі «витрати-випуск». Інфляційний та дефляційний (рецесійний) розриви. Модель сукупного попиту IS-LM (крива IS: Investmen – інвестиції та Saving – заощадження; крива LM: Liquidity Preference — переваги ліквідності та Money Supply — пропозиція грошей) Джона Хікса (лауреат премії Нобеля). Поєднання рівноваги на товарному та фінансовому ринках. Графічне зображення взаємозв’язку рівноваги на ринку товарів та платних послуг з фінансовим ринком. Фактори, які впливають на переміщення кривої IS. Вплив стимулюючої та стримуючої фіскальної політики у моделі IS. Інвестиційна пастка. Поєднання рівноваги на товарному та грошовому ринках. Умови рівноваги на ринку грошей та цінних паперів Графічне зображення взаємозв’язку рівноваги на ринку товарів та платних послуг з ринком грошей та цінних паперів (крива LM). Фактори, що впливають на переміщення кривої LM. Відображення впливу стимулюючої та стримуючої монетарної політики у моделі LM. Ліквідна пастка. Загальна рівновага на ринках товарів та послуг, фінансів, грошей та цінних паперів. Модель IS-LM як аналітичний інструмент макроекономічної політики. Засоби монетарної та фіскальної політики держави з метою підтримки загальної рівноваги (Стимулююча бюджетна політика; жорстка бюджетна політика; стимулююча податкова політика; стимулююча монетарна політика). Наслідки фіскальної та монетарної політики за моделлю IS-LM. Координація монетарної та фіскальної політики у моделі IS-LM.

Тема 25. Основні форми прояву макроекономічної нестабільності

Інфляція: сутність, причини виникнення та види. Основні індекси інфляції: показник інфляції або безумовний дефлятор (Implicit Deflator); індекс цін (Price Index); індекс промислових або оптових цін (PPI або Producer Price Index); індекс споживчих або оптових цін (CPI або Consumer Price Index). Рівень і темп інфляції. Класичний і кейнсіанський погляди на природу, причини та наслідки інфляції. Монетарне пояснення причин інфляції. Інфляції попиту та її моделювання у моделі AD-AS. Монетарні та немонетарні фактори інфляції попиту. Інфляція пропозиції на основі моделі AD-AS. Стагфляція. Причини інфляції витрат. Безпосередні чинники зростання цін: дефіцит державного бюджету; інфляційно небезпечні інвестиції; недосконалість ринкової конкуренції; імпорт інфляції; спропорції темпів зростання грошової маси та ВВП. Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Початкова (короткострокова) та довгострокова крива Філіпса. Інфляція та динаміка реальної процентної ставки. Антиінфляційна політика держави та її роль у стабілізації економіки. Індexсація доходів. Ринок праці та механізм його функціонування. Рівновага на ринку праці. Безробіття як відхилення від рівноваги. Чинники, що впливають на співвідношення попиту та пропозиції на ринку праці. Економічно активне та пасивне населення. Визначення рівня зайнятості та рівня безробіття. Рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці (МОП). Види безробіття: фрикційне, структурне та циклічне. Фактичний та природний рівень безробіття та фактори, що його визначають. Дж. М. Кейнс про природу, причини та динаміку безробіття. Неокласичні пояснення причин безробіття. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Закон та крива Оукена. Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса та її сучасна інтерпретація. Макроекономічні цілі та інструменти політики зайнятості. Система соціального захисту безробітних. Особливості функціонування ринку праці в Україні.

Тема 26. Циклічні коливання та економічне зростання

Макроекономічна нестабільність та нерівномірність економічного розвитку. Економічний (діловий, бізнес-цикл) цикл. Дво та чотири-фазові моделі економічного циклу. Класифікація циклів: цикли Жуглара; цикли Китчина; цикли Кузнеця; цикли Кондратьєва. Причини та механізми циклічних коливань. Екзогенний, ендогенний та еkleктичний підходи до пояснення циклічності економічного розвитку. Кейнсіанська і неокласична теорія економічних циклів. Монетаристське пояснення циклів. Рівноважний циклічний процес Р. Лукаса. Теорії циклічних коливань Й. Шумпетера, М.Д. Кондратьєва, М.І.Туган-Барановського. Основні методи державного антициклічного регулювання, бюджетно-податкова та грошово-кредитна політика. Ефективність антициклічної політики в Україні. Макроекономічна динаміка. Сутність економічного зростання. Джерела економічного зростання розвинутих країн. Моделі економічного

зростання: кейнсіанська модель економічного зростання Харрода-Домара; неокласична модель економічного зростання лауреата премії Нобеля Р. Солоу. “Золоте” правило нагромадження капіталу. Вплив демографічних процесів та технологічного прогресу на економічне зростання у моделі Р. Солоу. Специфіка моделі економічного зростання П. Ромера. Макроекономічна політика стимулювання економічного зростання. Фактори, що стримують економічне зростання в Україні. Проблеми формування політики економічного зростання в Україні.

Тема 27. Макроекономічна політика в умовах відкритої економіки

Сутність та основні моделі сучасної економіки: велика відкрита економіка та мала відкрита економіка. Частка експорту та імпорту країни у системі міжнародної торгівлі. Стандартна модель малої відкритої економіки для короткого періоду - модель Манделла — Флемінга. Гранична схильність до імпорту. Зміст та інструменти зовнішньоторговельної політики. Політика протекціонізму та вільна торгівля. Міжнародний рух капіталів. Міжнародні кредитні відносини. Іноземне інвестування. Політика держави по створенню умов для залучення іноземних інвестицій у національну економіку. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Платіжний баланс. Складові платіжного балансу. Класифікація статей платіжного балансу та їх взаємозв'язок. Платіжний баланс України. Валютний курс, реальний і номінальний валютні курси. Попит та пропозиція валюти. Чинники, що визначають валютний курс. Причини нестійкості курсу національної валюти. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом. Вплив валютного курсу на чистий експорт. Політика національного банку щодо регулювання валютних курсів. Режими валютної політики: фіксований та плаваючий. Режим регульованого плавання. Валютний коридор. Валютні інтервенції. Особливості валютного регулювання в Україні.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий розділ 1. Загальні засади економічної науки												
Тема 1. Об'єкт і предмет економічних досліджень. Методи пізнання сутності економічних процесів і явищ	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 2. Суспільне виробництво, його зміст, функції, фактори та результати	8	2	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 3. Форми організації суспільного виробництва та їх трансформації у процесі розвитку людства	8	2	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 4. Ринкова економіка: сутність, функції та структура. Ринкова система та базові принципи її функціонування	8	2	2	-	-	4	10	2	2	-	-	6

Разом за змістовим розділом 1	32	8	8	-	-	16	30	4	2	-	-	24
Змістовий розділ 2. Мікроекономіка												
Тема 5. Архітектура економічної теорії як складної системи пізнання. Мікроекономіка	7	2	1	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 6. Підприємництво та підприємство в ринковій економіці	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 7. Теорія поведінки споживача	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 8. Витрати виробництва підприємства (фірми)	8	2	2	-	-	4	8	-	2	-	-	6
Тема 9. Ринки ресурсів	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 10. Фірма у конкурентному середовищі	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 11. Закони попиту та пропозиції як об'єктивні регулятори діяльності фірми у досконалому конкурентному середовищі	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 12. Коливання попиту та пропозиції в умовах ринкової економіки, ринкова рівновага та методи її досягнення	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 13. Аналіз конкурентності ринків. Моделі ринку досконалої конкуренції:	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 14. Аналіз конкурентності ринків. Моделі функціонування ринку в умовах домінування монополій	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 15. Аналіз конкурентності ринків. Сутність, основні ознаки та особливості функціонування олігополістичних ринків	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 16. Форми доходів суб'єктів економічної діяльності у ринковому господарстві	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Разом за змістовим розділом 2	85	24	13	-	-	48	76	2	2	-	-	72
Змістовий розділ 3. Макроекономіка												
Тема 17. Суспільне відтворення умов економічної діяльності та соціального життя людини на макрорівні	7	2	1	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 18. Внутрішні важелі ринкового механізму саморегулювання та «провали ринку». Причини, принципи та моделі державного втручання у процеси регулювання економіки	6	2	1	-	-	3	7	-	-	-	-	7
Тема 19. Макроекономічні показники у системі національних рахунків	7	2	1	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 20. Сукупний попит та сукупна пропозиція	6	2	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 21. Споживання, заощадження та інвестиції	7	2	1	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 22. Грошовий ринок та монетарна політика	5	1	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 23. Фінансова система, фінансова та фіскальна політика держави	5	1	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 24. Макроекономічна рівновага національного ринку	5	1	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 25. Основні форми прояву макроекономічної нестабільності	5	1	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6

Тема 26. Циклічні коливання та економічне зростання	5	1	1	-	-	3	7	-	-	-	-	7
Тема 27. Макроекономічна політика в умовах відкритої економіки	5	1	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Разом за змістовим розділом 3	63	16	11	-	-	36	84	8	4	-	-	72
Усього годин	180	48	32	-	-	100	180	8	4	-	-	168

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Об'єкт і предмет економічних досліджень. Методи пізнання сутності економічних процесів і явищ	2
2	Суспільне виробництво, його зміст, функції, фактори та результати	2
3	Форми організації суспільного виробництва та їх трансформації у процесі розвитку людства	2
4	Ринкова економіка: сутність, функції та структура. Ринкова система та базові принципи її функціонування	2
5	Архітектура структури економічної теорії як складної системи пізнання. Мікроекономіка	2
6	Підприємництво та підприємство в ринковій економіці	2
7	Теорія поведінки споживача	2
8	Витрати виробництва підприємства (фірми)	2
9	Ринки ресурсів	2
10	Фірма у конкурентному середовищі	2
11	Закони попиту та пропозиції як об'єктивні регулятори діяльності фірми у досконалому конкурентному середовищі	2
12	Коливання попиту та пропозиції в умовах ринкової економіки, ринкова рівновага та методи її досягнення	2
13	Аналіз конкурентності ринків. Моделі ринку досконалої конкуренції:	2
14	Аналіз конкурентності ринків. Моделі функціонування ринку в умовах домінування монополій	2
15	Аналіз конкурентності ринків. Сутність, основні ознаки та особливості функціонування олігополістичних ринків	2
16	Форми доходів суб'єктів економічної діяльності у ринковому господарстві	2
17	Суспільне відтворення умов економічної діяльності та соціального життя людини на макрорівні	2
18	Внутрішні важелі ринкового механізму саморегулювання та "провали ринку". Причини, принципи та моделі державного втручання у процеси регулювання економіки	2
19	Макроекономічні показники у системі національних рахунків	2
20	Сукупний попит та сукупна пропозиція	2
21	Споживання, заощадження та інвестиції	2
22	Грошовий ринок та монетарна політика	1
23	Фінансова система, фінансова та фіскальна політика держави	1
24	Макроекономічна рівновага національного ринку	1
25	Основні форми прояву макроекономічної нестабільності	1
26	Циклічні коливання та економічне зростання	1

27	Макроекономічна політика в умовах відкритої економіки	1
Разом		48

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Об'єкт і предмет економічних досліджень Методи пізнання сутності економічних процесів і явищ	2
2	Суспільне виробництво, його зміст, функції, фактори та результати	2
3	Форми організації суспільного виробництва та їх трансформації у процесі розвитку людства	2
4	Ринкова економіка: сутність, функції та структура. Ринкова система та базові принципи її функціонування	2
5	Архітекtonіка структури економічної теорії як складної системи пізнання. Мікроекономіка	1
6	Підприємництво та підприємство в ринковій економіці	1
7	Теорія поведінки споживача	1
8	Витрати виробництва підприємства (фірми)	2
9	Ринки ресурсів	1
10	Фірма у конкурентному середовищі	1
11	Закони попиту та пропозиції як об'єктивні регулятори діяльності фірми у досконалому конкурентному середовищі	1
12	Коливання попиту та пропозиції в умовах ринкової економіки, ринкова рівновага та методи її досягнення	1
13	Аналіз конкурентності ринків. Моделі ринку досконалої конкуренції:	1
14	Аналіз конкурентності ринків. Моделі функціонування ринку в умовах домінування монополій	1
15	Аналіз конкурентності ринків. Сутність, основні ознаки та особливості функціонування олігополістичних ринків	1
16	Форми доходів суб'єктів економічної діяльності у ринковому господарстві	1
17	Суспільне відтворення умов економічної діяльності та соціального життя людини на макрорівні	1
18	Внутрішні важелі ринкового механізму саморегулювання та "провали ринку". Причини, принципи та моделі державного втручання у процеси регулювання економіки	1
19	Макроекономічні показники у системі національних рахунків	1
20	Сукупний попит та сукупна пропозиція	1
21	Споживання, заощадження та інвестиції	1
22	Грошовий ринок та монетарна політика	1
23	Фінансова система, фінансова та фіскальна політика держави	1
24	Макроекономічна рівновага національного ринку	1
25	Основні форми прояву макроекономічної нестабільності	1
26	Циклічні коливання та економічне зростання	1
27	Макроекономічна політика в умовах відкритої економіки	1
Разом		32

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Об'єкт і предмет економічних досліджень Методи пізнання сутності економічних процесів і явищ	4
2	Суспільне виробництво, його зміст, функції, фактори та результати	4
3	Форми організації суспільного виробництва та їх трансформації у процесі розвитку людства	4
4	Ринкова економіка: сутність, функції та структура. Ринкова система та базові принципи її функціонування	4
5	Архітектоніка структури економічної теорії як складної системи пізнання. Мікроекономіка	4
6	Підприємництво та підприємство в ринковій економіці	4
7	Теорія поведінки споживача	4
8	Витрати виробництва підприємства (фірми)	4
9	Ринки ресурсів	4
10	Фірма у конкурентному середовищі	4
11	Закони попиту та пропозиції як об'єктивні регулятори діяльності фірми у досконалому конкурентному середовищі	4
12	Коливання попиту та пропозиції в умовах ринкової економіки, ринкова рівновага та методи її досягнення	4
13	Аналіз конкурентності ринків. Моделі ринку досконалої конкуренції:	4
14	Аналіз конкурентності ринків. Моделі функціонування ринку в умовах домінування монополій	4
15	Аналіз конкурентності ринків. Сутність, основні ознаки та особливості функціонування олігополістичних ринків	4
16	Форми доходів суб'єктів економічної діяльності у ринковому господарстві	4
17	Суспільне відтворення умов економічної діяльності та соціального життя людини на макрорівні	4
18	Внутрішні важелі ринкового механізму саморегулювання та "провали ринку". Причини, принципи та моделі державного втручання у процеси регулювання економіки	3
19	Макроекономічні показники у системі національних рахунків	4
20	Сукупний попит та сукупна пропозиція	3
21	Споживання, заощадження та інвестиції	4
22	Грошовий ринок та монетарна політика	3
23	Фінансова система, фінансова та фіскальна політика держави	3
24	Макроекономічна рівновага національного ринку	3
25	Основні форми прояву макроекономічної нестабільності	3
26	Циклічні коливання та економічне зростання	3
27	Макроекономічна політика в умовах відкритої економіки	3
Разом		100

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Сформулюйте аргументовану відповідь на запитання: чи тотожні за своєю сутністю та змістом поняття економічна та господарська системи суспільства. Якщо ні, то що їх відрізняє?
2. Чи є наймані працівники суб'єктами економічного життя?
3. Спробуйте сформулювати систему мотивів до економічної активності суб'єктів господарського життя. Чи обмежується ця система економічними та матеріальними потребами людини та суспільства?
4. Дайте характеристику сучасних економічних систем, за якими ознаками їх можна розрізнити?
5. Охарактеризуйте основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі.
6. Які причини та чинники викликають до життя процеси структуризації економічної науки та диверсифікації її предмету у XXI ст.?
7. Назвіть економічні категорії, поняття та терміни економічної теорії що з'явилися у XXI ст.
8. Розкрийте сутність і зміст понять: парадигма, підходи та методи економічного дослідження.
9. Які якісно нові потреби та інтереси з'явилися у людини, представників бізнесу та суспільства наприкінці XX — на початку XXI ст.? Що викликало їх появу?
10. Чому власність вважають системоутворюючим інститутом економічних систем.
11. Які принципові зміни відбулися у характері та змісті праці від початку XXI ст.? Як це пов'язано із змінами у технологічному способі виробництва?
12. Що уявляє собою процес соціалізації економіки та суб'єктів економічної діяльності? Як цей процес впливає на характер змін у виробництві та суспільстві?
13. У яких формах знаходять свій прояв чинники якісної трансформації економічних відносин між власниками капіталу та найманої праці в умовах глобалізації суспільства та розвитку революції 4.0?
14. Чим, на Вашу думку, відрізняються постіндустріальний, інформаційний, цифровий етапи розвитку суспільного виробництва?
15. Розкрийте функції конкуренції у забезпеченні ефективності економічної діяльності суб'єктів ринкової економіки.
16. Наведіть приклад із власного життя, коли наявність змагання, конкуренції сприяла розкриттю та реалізації Ваших можливостей.
17. Чим на Вашу думку відрізняються поняття: структура та архітектоніка структури?
18. Які особливості предмету мікроекономіки визначають її роль у системному пізнанні закономірностей функціонування економічних систем.
19. У чому Ви вбачаєте переваги використання у процесі дослідження мікроекономічних проблем методів математичного моделювання?

20. Чому для існування ринку та підприємницької діяльності необхідна економічна свобода? Які принципи визначають межі цієї свободи?

21. Чи можлива підприємницька діяльність без отримання прибутку? Які основні економічні функції прибутку?

22. Назвіть 10-20 видів неекономічних благ, які необхідні для задоволення потреб людини, бізнесу та суспільства?

23. Які ключові чинники визначають поведінку споживача в умовах ринкової економіки?

24. Сформулюйте набір варіантів реакції споживача на зміну цін товарів. Поясніть, чим визначається та чи інша реакція та чи можна визначити у сукупності різноманітних реакцій певний зв'язок із системою потреб що склалися?

25. Поясніть сутність та функцію альтернативних витрат. Розкажіть, чи доводилося Вам у Вашому повсякденному житті визначатися щодо необхідності реалізації функції альтернативних витрат.

26. Окресліть сукупність чинників які обмежують споживання факторів виробництва: матеріальних, фінансових, інтелектуальних, соціальних.

29. У яких випадках цінова еластичність не впливає на обсяги споживання ресурсів виробництва?

30. Яким чином монопольний ринок факторів виробництва гальмує економічний, соціальний та інтелектуальний розвиток національних економік?

31. Розкрийте специфіку моделей зайнятості в умовах розвитку четвертої промислової революції; в умовах скорочення сектору реальної економіки; в умовах глобалізації економічної системи.

32. Окресліть ендогенні та екзогенні чинники, що впливають на інвестиційний попит. Наведіть приклади такого впливу у нашій країні.

33. Розкрийте переваги та негативні наслідки чинників що визначатимуть попит на землю в Україні після прийняття Закону про купівлю та продаж землі.

34. Як Ви уявляєте функцію інформації у формі фактора виробництва?

35. За яких умов виникає проблема неповноти інформації та як вона впливає на можливості рівноважного розвитку національної економіки?

36. Які цілі, підходи, принципи та інструменти повинен використовувати менеджмент для забезпечення інноваційного розвитку фірми.

37. Які принципи та засади в економічній поведінці фірми повинні застосовуватися для її стійкого функціонування в довгостроковому періоді?

38. Розкрийте роль аналітичної, табличної та графічної інструментальної форми у характеристиці структури та динаміки реального попиту.

39. Охарактеризуйте своє суб'єктивне уявлення щодо зміни попиту під впливом нецінових чинників.

40. Розкрийте сутність та значення таких соціальних і ментальних ефектів впливу на формування структури і динаміки індивідуального та ринкового попиту як: ефект “емоційної психологічної залежності”, ефект “трендоїда”, ефект “кліпового мислення” споживача.

41. Визначте ключові принципи та ознаки існування взаємовпливів попиту і пропозиції.

42. Розкрийте зміст поняття “ефект зворотніх зв’язків”.

43. У чому полягає значення Парето-оптимальності розподілу ресурсів і вироблених благ для розуміння умов досягнення загальної рівноваги в економіці.

44. Чи можете Ви назвати якісь сучасні країни, в яких існує ринок досконалої конкуренції?

45. У чому полягає та яких засадах базується універсальність правил поведінки підприємства, фірми в ринковій економіці?

46. На чому заснована економічна ефективність фірми в умовах досконалої конкуренції?

47. Розкрийте зміст та ознаки ринкової влади, способи забезпечення монополістичної влади на сучасному глобалізованому ринку.

48. Окресліть та аргументуйте способи підтримання довгострокової рівноваги фірми в умовах монополістичної конкуренції.

49. Розкрийте суть, зміст і функції соціальної політики монополії. Що уявляє собою соціальний менеджмент у структурі монополій.

50. За яких умов виникає та у яких формах функціонує олігополія та олігополістичний ринок. У чому можуть полягати позитивні економічні наслідки діяльності олігополії.

51. Яким чином використовується позичковий капітал і позичковий процент для забезпечення отримання надходів розвиненими державами?

52. Дайте характеристику ключових ознак інноваційних моделей економічного розвитку.

53. Чи можете Ви окреслити причини виникнення, форми прояву та макроекономічні наслідки довгих хвиль в економіці, їх вплив на характер змін у структурі суспільного виробництва.

54. Як Ви вважаєте, чи можуть бути у сучасної держави певні економічні функції і в чому вони полягають?

55. Чи можливе сьогодні функціонування ринкової економіки без використання регуляторних інструментів з боку держави?

56. Дайте характеристику основних засадничих принципів неолібералізму.

57. Розкрийте специфічні особливості національних моделей державного регулювання економіки: скандинавської, німецької, англо - саксонської, японської, китайської.

58. Поясніть, чому ВВП виступає базовим макроекономічним показником у СНР. Про які соціально-економічні процеси в країні свідчить структура та динаміка ВВП в Україні.

59. Яку функцію у ринковій економіці виконує попит держави.

60. Яким чином рівень розвитку та використання інноваційних технологій впливає на зміни у витратах щодо формування сукупного попиту?

61. Причини порушення рівноваги сукупного попиту і сукупної пропозиції та умови її відновлення.

62. Які чинники впливають на позитивну динаміку номінальних і реальних доходів населення країни.

63. За яких умов та яким чином рівень заощаджень позитивно впливає на економічний розвиток.

64. Розкрийте функціональне призначення та роль інвестиційного попиту. Які ендогенні та екзогенні чинники стримують інвестиційний попит? Взаємозв'язок інвестицій та обсягу національного виробництва. Ефект акселератора. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора.

65. Чи використовуються в Україні вбудовані стабілізатори як форма регулюючого потенціалу держави.

66. У чому суть золотого правила Мілтона Фрідмана. Чим його зміст відрізняється від позиції Дж. Мейнарда Кейнса.

67. Роль та ризики формування грошово-кредитної політики НБУ під впливом угод із МВФ.

68. Які наслідки для економічного та соціального розвитку країни від проведення політики “дорогих” грошей, або рестрективної грошово-кредитної політики; від політики “дешевих” грошей, або експансіоністської грошово-кредитної політики.

69. У чому суть та ризики жорсткої грошово-кредитної політики.

70. Об'єктивні потреби та суб'єктивні уявлення при формуванні монетарної політики НБУ.

71. Розкрийте значення прибуткового податку, податку на додану вартість та фіскального монопольного податку для успішного функціонування господарської системи країни.

72. Якими, на Ваш погляд, мають бути принципи ефективного оподаткування.

73. Які, на Ваш погляд, ключові причини та наслідки зростання державного боргу у сучасних країнах? Якими можуть бути оптимальні шляхи його подолання.

74. У чому різниця між такими структурними складовими державного бюджету як бюджет відтворення та бюджет розвитку?

75. Дайте характеристику моделі впливу державних витрат та податків на сукупний обсяг виробництва.

76. Яку функцію виконує мультиплікатор збалансованого бюджету?

77. Значення праці Дж. М. Кейнса “Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей” (1932) для розуміння законів функціонування ринку у співпраці з державою. Способи відновлення та підтримання загальної ринкової рівноваги за Кейнсом.

78. Дайте характеристику соціально-економічних наслідків передбачуваної та непередбачуваної інфляції.

79. Спробуйте пояснити особливості антиінфляційної політики держави в Україні.
80. Які макроекономічні інструменти політики зайнятості застосовуються в Україні? Яка ефективність цієї політики?
81. Дайте характеристику сутності, функцій та значення довгих циклів для розвитку економічних систем.
82. Сформулюйте свою позицію щодо ефективності антициклічної політики в Україні.
83. Якою, на Ваш погляд, має бути макроекономічна політика стимулювання економічного зростання?
84. Назвіть та поясніть природу основних проблем формування політики економічного зростання в Україні.
85. Поясніть різницю між поняттями: велика відкрита економіка та мала відкрита економіка. У чому полягає діалектика їх взаємозв'язку та взаємозалежності?
86. Розкрийте зміст та інструменти зовнішньоторговельної політики яка забезпечує стійкий економічний розвиток національної економіки.
87. Які чинники зумовлюють граничну схильність до імпорту?
88. Чому слід надати переваги з позицій забезпечення засад стійкого інноваційного розвитку національної економіки — міжнародним кредитам чи іноземним інвестиціям? Обґрунтуйте свою відповідь.
89. Міжнародна міграція робочої сили — природна потреба чи форма реакції на порушення системної рівноваги у функціонування національної економіки?
90. Сформулюйте свою позицію щодо особливостей валютного регулювання в Україні.
91. Сформулюйте своє розуміння поняття “розвиток”. На Ваш погляд, поняття розвиток та зростання це тотожні поняття?
92. Які типи та моделі розвитку Ви знаєте?. Які, на Ваш погляд, є найбільш ефективними, перспективними?
93. Чим і в силу яких причин відрізняються цілі економічного розвитку на різних історичних етапах розвитку економічних систем?
94. Дайте характеристику сутності технологічних революцій та їх ролі у розвитку людської цивілізації.
95. Яку роль відіграють ціннісні орієнтири у визначенні стратегічних цілей розвитку економіки та суспільства і способів їх досягнення.
96. Як Ви розумієте сутність поняття “соціальні трансформації суспільства”.
97. Що Ви знаєте про Конфуція та його роль у розвитку сучасного менеджменту?

8. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ (ситуаційні вправи):

1. Сформулюйте аргументовану відповідь на запитання: чи тотожні за своєю сутністю та змістом поняття економічна та господарська системи суспільства. Якщо ні, то що їх відрізняє?

2. Чи є наймані працівники суб'єктами економічного життя?

3. Спробуйте сформулювати систему мотивів до економічної активності суб'єктів господарського життя. Чи обмежується ця система економічними та матеріальними потребами людини та суспільства?

4. Наведіть приклад із власного життя, коли наявність змагання, конкуренції сприяла розкриттю та реалізації Ваших можливостей.

5. Чому для існування ринку та підприємницької діяльності необхідна економічна свобода? Які принципи визначають межі цієї свободи?

6. Чи можлива підприємницька діяльність без отримання прибутку? Які основні економічні функції прибутку?

7. Назвіть 10-20 видів неекономічних благ, які необхідні для задоволення потреб людини, бізнесу та суспільства?

8. Сформулюйте набір варіантів реакції споживача на зміну цін товарів. Поясніть, чим визначається та чи інша реакція та чи можна визначити у сукупності різноманітних реакцій певний зв'язок із системою потреб що склалися?

9. Поясніть сутність та функцію альтернативних витрат. Розкажіть, чи доводилося Вам у Вашому повсякденному житті визначатися щодо необхідності реалізації функції альтернативних витрат.

10. Розкрийте специфіку моделей зайнятості в умовах розвитку четвертої промислової революції; в умовах скорочення сектору реальної економіки; в умовах глобалізації економічної системи.

11. Розкрийте переваги та негативні наслідки чинників що визначатимуть попит на землю в Україні після прийняття Закону про купівлю та продаж землі.

11. За яких умов виникає проблема неповноти інформації та як вона впливає на можливості рівноважного розвитку національної економіки?

12. Охарактеризуйте своє суб'єктивне уявлення щодо зміни попиту під впливом нецінових чинників.

13. Розкрийте сутність та значення таких соціальних і ментальних ефектів впливу на формування структури і динаміки індивідуального та ринкового попиту як: ефект "емоційної психологічної залежності", ефект "трендоїда", ефект "кліпового мислення" споживача.

14. Чи можете Ви окреслити причини виникнення, форми прояву та макроекономічні наслідки довгих хвиль в економіці, їх вплив на характер змін у структурі суспільного виробництва.

15. Чи можливе сьогодні функціонування ринкової економіки без використання регуляторних інструментів з боку держави?

16. Поясніть, чому ВВП виступає базовим макроекономічним показником у СНР. Про які соціально-економічні процеси в країні свідчить структура та динаміка ВВП в Україні.

17. Яким чином рівень розвитку та використання інноваційних технологій впливає на зміни у витратах щодо формування сукупного попиту?

18. Об'єктивні потреби та суб'єктивні уявлення при формуванні монетарної політики НБУ.

19. Розкрийте значення прибуткового податку, податку на додану вартість та фіскального монопольного податку для успішного функціонування господарської системи країни.

20. Якими, на Ваш погляд, мають бути принципи ефективного оподаткування.

21. Які, на Ваш погляд, ключові причини та наслідки зростання державного боргу у сучасних країнах? Якими можуть бути оптимальні шляхи його подолання.

22. Спробуйте пояснити особливості антиінфляційної політики держави в Україні.

23. Які макроекономічні інструменти політики зайнятості застосовуються в Україні? Яка ефективність цієї політики?

24. Сформулюйте свою позицію щодо ефективності антициклічної політики в Україні.

25. Якою, на Ваш погляд, має бути макроекономічна політика стимулювання економічного зростання?

26. Назвіть та поясніть природу основних проблем формування політики економічного зростання в Україні.

27. Чому слід надати переваги з позицій забезпечення засад стійкого інноваційного розвитку національної економіки — міжнародним кредитам чи іноземним інвестиціям? Обґрунтуйте свою відповідь.

28. Міжнародна міграція робочої сили — природна потреба чи форма реакції на порушення системної рівноваги у функціонування національної економіки?

29. Сформулюйте свою позицію щодо особливостей валютного регулювання в Україні.

30. Сформулюйте своє розуміння поняття “розвиток”. На Ваш погляд, поняття розвиток та зростання це тотожні поняття?

31. Які типи та моделі розвитку Ви знаєте?. Які, на Ваш погляд, є найбільш ефективними, перспективними?

32. Дайте характеристику сутності технологічних революцій та їх ролі у розвитку людської цивілізації.

33. Чи використовуються в наш час положення кейнсіанства та некейнсіанства в економічній політиці держав? Якщо так, то чому?

34. У чому сутність лібертаріанства та як її розуміють представники українського уряду? Чи можливий розвиток сучасної України на принципах лібертаріанства?

35. Якими причинами викликана до життя потреба та проблема формування нової парадигми економічного розвитку сучасного суспільства? Якими мають бути її ключові принципи та ознаки?

36. Порівняйте основні принципи, форми та інструменти неоліберальної та постнеоліберальної моделі економічного розвитку. Яка модель, на Ваш погляд, найбільше відповідає інтересам більшості громадян національних держав?

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції з використанням сучасних інформаційних технологій, інтерактивні методи в процесі обговорення питань до практичних занять (лекція – діалог; лекція – дискусія; інтелектуальний прорив, прецедентно-ситуативний аналіз можливостей, використання інформаційних технологій навчання тощо).

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до плану вивчення дисципліни “Економічна теорія” передбачається проведення поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль передбачає проведення опитування під час практичних занять, контроль виконання індивідуальних робіт;

- підсумковий контроль реалізується у формі заліку у першому семестрі та іспиту у другому семестрі.

Методи контролю:

1. Оцінювання знань студента під час лекцій і практичних занять;
2. Розв’язання ситуаційних вправ і задач;
3. Написання рефератів, ессе, рецензування наукових статей, окремих розділів монографій;
4. Виконання завдань для самостійної роботи аналітичного характеру.
5. Проведення проміжних тестів.
6. Проведення поточного контролю.
7. Проведення підсумкового заліку.
8. Проведення підсумкового іспиту.

11. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Згідно з навчальним планом із дисципліни передбачено **залік** та **іспит**, що включає теоретичні питання по всіх темах курсу.

12. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи з дисципліни «Економічна теорія» здійснюється в балах відповідно до табл.12.1.1 та табл. 12.1.2.

Таблиця 12.1.1

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Економічна теорія»

Розділ I Поточне тестування та самостійна робота																Розділ II Підсумковий контроль- ЗАЛІК	Всього
Змістовий розділ 1				Змістовий розділ 2													
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
-	5	-	5	-	5	-	5	-	5	-	5	-	5	-	5	40	100

**T1, T2, ..., T16 – теми занять*

Таблиця 12.1.2

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Економічна теорія»

Розділ I Поточне тестування та самостійна робота												Розділ I Підсумковий контроль- ІСПИТ	Всього
Змістовий розділ 3													
T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27			
-	5	-	5	5	5	5	5	-	5	5	40	100	

**T1, T2, ..., T127 – теми занять*

Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Поточне оцінювання знань студентів денної форми навчання

Поточне оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру у наступних формах:

Загальна оцінка знань студентів за поточним контролем

Результати поточного контролю знань студентів в цілому (за усіма формами) оцінюються в діапазоні від 0 до **60** балів.

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться у формі **заліку та іспиту**.

Критерії оцінювання знань під час заліку та іспиту

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на заліку / іспиті складає **40** балів (див. табл. 12.2).

Таблиця 12.2

Розподіл балів оцінювання при підсумковому контролі з навчальної дисципліни «Економічна теорія»

Оцінка в балах за поточне оцінювання	Оцінка в балах за підсумкове оцінювання	Оцінка за національною шкалою
54-60	36-40	Відмінно
45-53	30-35	Добре
36-44	24-29	Задовільно
менше 36	менше 24	Незадовільно

Під час оцінки відповіді на окреме питання додатково враховуються і впливають на підсумкову суму балів за це питання допущені недоліки та помилки, якими вважаються:

- неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк, використання олівців замість чітких чорнил) (мінус 2 бали);

- неточності в назвах окремих економічних категорій та понять (мінус 4 бали);

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання білету

Повна відповідь на питання, яка оцінюється **в 40 балів**, повинна відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;

- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення;

- уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;

- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;

- використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання;

Відповідь на питання оцінюється **у 20 балів**, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання) або, якщо:

- при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені окремі помилки під час: використання цифрового матеріалу.

Відповідь на питання оцінюється **в 10 балів**, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття чотирьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);

- одночасно присутні чотири чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки питання у 20 балів;

- висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді;

- характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, не зовсім правильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

З урахуванням вищевикладеного результати заліку/спиту оцінюються в діапазоні від **0** до **40** балів для студентів. При цьому, якщо відповіді студента на заліку/екзамені оцінені менше ніж на 30 %, він отримує

незадовільну оцінку за результатами заліку/іспиту та незадовільну загальну підсумкову оцінку.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на залік/іспит. Загальна підсумкова оцінка не може перевищувати **100 балів**.

Загальна підсумкова оцінка в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента (див. табл. 12.3).

Таблиця 12.3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D	задовільно	
60-65	E		
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

- робоча навчальна програма дисципліни;
- силабус;
- плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
- тези лекцій з дисципліни;
- методичні вказівки до практичних занять для студентів;
- методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
- тестові та контрольні завдання до практичних занять;
- перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни;
- перелік питань до заліку/іспиту, завдання для перевірки практичних навичок під час заліку/іспиту.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література (базова):

1. Handbook on the Economics and Theory of the Firm (2014). Edited by the late Michael Dietrich, and Jackie Krafft, 608 pp. ISBN: 978 1 78195 611 3. URL: <https://www.e-elgar.com/shop/gbp/handbook-on-the-economics-and-theory-of-the-firm-9781781956113.html>
2. The Oxford Handbook of Philosophy of Economics (2009). Edited by Don Ross and Harold Kincaid. Oxford handbook online. ISBN: 9780195189254. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780195189254.001.0001. <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780195189254.001.0001/oxfordhb-9780195189254>
3. Handbook of Alternative Theories of Economic Development, Edited by Erik S. Reinert, Jayati Ghosh, Rainer Kattel; Edward Elgar Publishing, 2018. 848 pp., ISBN: 978 1 78254 467 8
4. Steven G. Medema (2019). The Economics Book: From Xenophon to Cryptocurrency, 250 Milestones in the History of Economics (Sterling Milestones), Sterling, New York.
5. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. - 784 с.
6. .Базилевич В. Д. Мікроекономіка: підручник / В. Д. Базилевич, А. І. Ігнатюк, С. В. Слухай. - 2-ге вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2008. - 679 с.
7. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. / [Н. П. Мацелюх та ін.] ; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. - Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2018. - 429 с.
8. Макроекономіка / Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О.; за ред. Базилевича В.Д. – К.: Знання, 2008. – 851 с.
9. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / А.Ф.Мельник, Т.Л.Желюк, О.В.Длугопольський, О.В.Панухник; Наук. Ред. А. Ф. Мельник. - К.: Знання; 2008. - 699 с.
10. Гронтковська Г.Є., Косік А.Ф. Макроекономіка / Г.Є.Гронтковська, А.Ф.Косік. – К.: ЦНЛ, 2017. – 672 с.
11. Лагутін В.Д. Макроекономіка: навч.посіб./В.Д.Лагутін, Л.І.Пронкіна.-К.:Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2012. - 268с.
12. Базилевич В. Д. Економічна теорія: політична економія: навч.посіб., 9-е вид. / В. Д. Базилевич. – К.: Знання, 2014. – 710 с.
13. Економічна теорія: підручник / Київ. нац. торг.-екон. ун-т ; [В. Д. Лагутін та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. Д. Лагутіна. - Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. - 607 с.
14. Основи економічних знань: баз. підруч. для студентів вищів неекон. напрямів підгот. / кол. авторів; за ред. А. Ф. Павленка, В. С. Савчука, Ю. К. Зайцева; худож.- оформлювач Г. В. Кісель. - Харків; Фоліо, 2014. - 762 с.

15. Зайцев Ю.К, Москаленко О.М. Сучасна політична економія як теоретична основа економічного розвитку суспільства: у 2 кн. - Кн. I. Філософсько- методологічні засади архітекτονіки предмета сучасної політичної економії: **монографія** / Ю. К. Зайцев, О. М. Москаленко. - Київ: КНЕУ, 2018. - 397, [3] с.

16. Зайцев Ю. К., Москаленко О. М. Сучасна політична економія як теоретична основа економічного розвитку суспільства : у 2 кн. — Кн. II. Сучасна політична економія як методологічна парадигма економічної політики розвитку у глобалізованому суспільстві: монографія / Ю. К. Зайцев, О. М. Москаленко. – Київ: КНЕУ, 2020. - 275 с.

Допоміжна:

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк та ін. ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. – Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – К. : Знання, 2009.

2. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. - Львів: Кальварія, 2017. - 168 с.

3. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М. Блауг. – К.: Основи, 2001. – 670 с.

4. Вертелєва О. Фактори міжнародної конкурентоспроможності України/ О.Вертелєва // Вісник КНТЕУ. - 2016. - № 3. - С. 33–48. - Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2016/03/4.pdf>

5. Гальчинський А. С. Криза і цикли світового розвитку. - К.: “АДЕФ — Україна, 2009. - 392 с.

6. Гальчинський А.А. Теорія грошей. – К.: Основи, 2001. – 411 с.

7. Білорус О. Політекономічний прогноз глобального співрозвитку в ХХІ столітті: глобальний посткапіталізм чи світ-система інформаційно-мережевого глобалізму // Економічна теорія . - 2018. - № 4. - С. 5–20.

8. Жаліло Я. А. Особливості реалізації економічної політики держави в умовах сучасних тенденцій суспільного розвитку / Я. А. Жаліло // Економічна теорія. - 2016. - № 1. - С. 39-52. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2016_1_5

9. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1978. – 325 с.

10. Маршалл А. Принципы зкономической науки: В 3 т.: Пер. с англ. -М.:Прогресс, 1993.

11. Самуелсон П.А., Нордгауз В.Д. Макроекономіка: Пер. з англ. □ К.: Основи, 1995. – 573 с.

12. Самуельсон Н.А. Нордгауз В.Д. Мікроекономіка: Пер. с англ. - К.: Основи, 1998.

13. Фишер И. Покупательная сила денег / И. Фишер. – М.: Дело, 2001. – 320 с.

14. Фрідман Мілтон Капіталізм і свобода / М. Фрідман, Р. Фрідман; пер. з англ. Н. Рогачевська. – К.: Наш Формат, 2017. – 216 с.

15. Хансен Э. Денежная теория и финансовая политика: Пер.с англ. / Э. Хансен –М.: Дело, 2006. –312 с.
16. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. – К.: Видавничий дім «КМА», 2011. – 241 с.
17. Бланшар О. Макроэкономика. М.: Высшая школа экономики, 2015.
18. Бурачков Владимир Константинович. Макроэкономика, монетарная политика, глобальный кризис: Анализ современной теории и проблемы построения новой модели экономического развития. - М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013. - 240 с.
19. Лагутін, В. Ефекти державного регулювання економіки в умовах євроінтеграції України // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – Київ, 2017. – № 6 (95). – С. 5-23.
20. Лагутін, В. Можливості інституційного аналізу суспільної стабільності та розвитку // Вісник КНТЕУ. – Київ, 2018. – № 3. – С. 37-52.
21. Лук'яненко І.Г., Фарина О.І. Макрофінансова стабільність: моделі та методи оцінки. – К.: НаУКМА, 2016. – 188 с.
22. Мазаракі А.А. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі: монографія / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – К.: Київ.нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 470 с.
23. Макроекономічна політика у макроекономічній стабілізації національної економіки: монографія / за наук. ред. проф. І. Ф. Радіонової. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 240 с.
24. Инновационный тип развития экономики: Учебник. Изд. 2-е, доп. и перераб. / под общ. Ред. А.Н. Фоломьева. - М.: Изд-во РАГС, 2008. - 712 с.
25. Райзберг Б.А. Государственное управление экономическими и социальными процессами: Учеб. Пособие. - М.: ИНФРА-М, 2009. - 384 с.
26. Москаленко О. М. Теорія і модель випереджаючого економічного розвитку в системі суспільних стратегічних потреб: монографія / О. М. Москаленко. - К.: КНЕУ, 2014. - 550 с.
27. Дейнека Т. А. Соціально-економічні суперечності процесу глобалізації суспільства (політико-економічний аналіз) : монографія / Т. А. Дейнека. - Київ.: КНЕУ, 2018. - 510 с.
28. Джеймс Бьюкенен. Границы свободы // Сочинения. Пер. с англ. Серия: “ Нобелевские лауреаты по экономике”. Т. 1 /Фонд экономической инициативы; Гл. ред. кол.: Нуреев Р.М. и др./ - М.: Таурис Альфа, 1997.
29. Джеймс Бьюкенен. Конституция экономической политики // Сочинения. Пер. с англ. Серия: “ Нобелевские лауреаты по экономике”. Т. 1 / Фонд экономической инициативы; Гл. ред. кол.: Нуреев Р.М. и др./ - М.: “ Таурис Альфа ”, 1997.
30. Маслоу Абрахам. Теория мотивации человека. – Классики теории государственного управления: американская школа /Под ред. Дж. Шафритца, А. Хайда. – М.: Изд-во МГУ, 2003.

31. Родрик, Д. Откровенный разговор о торговле. Идеи для разумной мировой экономики [Текст] 2019. / пер. с англ. А. Резвова. - М.: Изд-во Института Гайдара, 2019. - 384 с.
32. Шваб, Клаус. Четвертая промышленная революция: перевод с английского / Клаус Шваб. - : «Э», 2018. - 208 с.
33. Блуммарт Т. Четвертая промышленная революция и бизнес: Как конкурировать и развиваться в эпоху сингулярности / Тью Блуммарт, Стефан ван ден Брук при участии Эрика Колтофа; Пер. с англ. - М.: Альпина Паблишер, 2019. - 204 с.
34. Экономика США в XXI веке: вызовы и тенденции развития; отв. Ред. В. Б. Супян; М.: Издательство «Весь мир», 2018. - 424 с.
35. Лебедева, И. П. Японский рынок труда в XXI веке. Экономические и социальные проблемы. - М., Институт востоковедения РАН, 2019. - 314 с.
36. Аткинсон, Энтони Б. Неравенство: как с ним быть? / Энтони Б. Аткинсон; пер. с англ. О. Левченко; под науч. ред. М. Добряковой. - М.: Издательский дом «Дело» РАНХ и ГС, 2018. - 536 с.
37. Миланович, Б. Глобальное неравенство. Новый подход для эпохи глобализации [Текст] / пер. с англ. Д. Шестакова. - М.: Изд - во Института Гайдара, 2017. - 336 с.
38. Ольсевич Ю. Я. Фундаментальная неопределенность рынка и финансовые теории. - Спб.: Алетейя, 2014. - 200с.
39. Койл, Д. ВВП: Краткая история, рассказанная с пиететом [Текст] / пер. с англ. А. Гусева; под науч. ред. А. Смирнова; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». - .: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. - 176 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. Президент України – www.pzeident.gov.ua
2. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
3. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua
4. Міністерство економіки України – www.me.gov.ua
5. Міністерство фінансів України - www.mfu.gov.ua
6. Національний банк України - www.nbu.gov.ua
7. Державна служба статистики України – www.ukzstat.gov.ua
8. Світовий банк - www.worldbank.org
9. Міжнародний валютний фонд - www.imf.org